

مرکز جامع توانبخشی نوید مهر اهواز

جزوه آموزشی

بازیهای آموزشی معلولین

تمرینهای کاردرمانی

اختلال اتیسم

معلولین در هر جامعه ایی وجود دارند و جزیی از آن جامعه‌اند. آنان فرزندان، خواهران، برادران و پدر و مادر افراد جامعه‌اند که دچار نقص جسمانی یا ذهنی شده‌اند. نگهداری و مواظبت از افراد معلول، وظیفه جامعه است اما وظیفه‌ای بس مشکل که گاهی از عهده فرد عادی خارج است. کار کردن و امرار معاش معلولین نیز از مشکلات آنان و جامعه است ولی در هر کشور تدابیری برای این امر اندیشیده شده است. این تدابیر ممکن است در برخی موارد زاییده اندیشه فردی می باشد و گاه بر اثر تجربه، و زمانی نتیجه اندیشه و تجربه توأم با روشهای علمی و سنجیده.

همه کودکان صرفنظر از نژاد، قومیت و ملیت در دوران رشد خود بازی می کنند و در خلال همین دوران، بازیهایشان نیز به موازات رشد ذهنی، تحول پیدا می کند و از بازیهای ساده به بازیهای قاعده دار و پیچیده تر تبدیل می شوند. در واقع از این زمان کودکان تمام اموری را که در زندگی بزرگسالی به آن خواهند پرداخت در قالب بازیها، تمرین می کنند. نیازهای کودک با هر نوع معلولیتی نیز، مشابه نیازهای یک کودک عادی است. به این معنا که این کودکان نیز، برای به فعل در آوردن تواناییهایش و تبدیل شدن به یک عضو فعال و قابل قبول در جامعه خود به محرکهای روانی، جسمی و عاطفی نیاز دارد. با این تفاوت که آنان برای رسیدن به این هدف به فرصتهای بیشتر و روشهای آموزشی خاص نیاز دارند. از طرفی مشکلات ارتباطی این کودکان در کنار سایر مشکلاتشان، در استفاده از روشهای آموزشی، نقش بسیار مهمی به عهده دارد. لذا یکی از اهداف اصلی آموزش و پرورش این کودکان، رسیدن به سطحی از توانایی است که با سایرین و محیط خود، ارتباط مؤثری برقرار کنند، در واقع می توان گفت که تحقق سایر اهداف، مانند؛ مسئولیت پذیری اجتماعی و فردی و کفایت اقتصادی نیز، کاملاً به تحقق این هدف بستگی دارند. به این معنا که اگر فرد توانایی برقراری ارتباط مناسب با دیگران و محیط را نداشته باشد، امکان پرداختن به مشاغل اقتصادی را نیز نخواهد داشت و از طرفی به دلیل کمبودهای ارتباطی بتدریج از تعاملهای ارتباطی کناره گیری کرده و امکان پذیرش مسئولیتهای اجتماعی و شخصی را از دست می دهد. بنابراین، افزایش مهارتهای ارتباطی در این کودکان نقش بسیار مهمی در رسیدن به سایر اهداف آموزش و پرورش آنها، ایفا می کند. موضوع بازی و استفاده آموزشی - درمانی آن همواره یکی از مباحث اصلی حوزه کودکان دارای نیازهای ویژه (استثنایی) می باشد. همه کودکان بازی را دوست دارند، در این میان کودکان و نوجوانان استثنایی عمدتاً به دلایل مختلف از جمله احساس گریز از کلاسها و برنامه های درسی، شیفتگی خاصی نسبت به بازی از خود نشان می دهند.

به هر حال بازی به شیوه کلامی یا غیر کلامی یا به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در توسعه مهارت های حرکتی، گسترش کنش های شناختی و تعمیم مسئولیت پذیری اجتماعی کودکان استثنایی نقش بسزایی داشته و شایسته است اولیا و مربیان همواره توجه خاصی نسبت به این امر مهم داشته باشند.

در این مجال پیشنهادهای در راستای ترغیب این کودکان به انجام بازی، استفاده مطلوب از موقعیت های خوشایند بازی ها برای انتقال پیام آموزشی ارائه شده است. و امید آن داریم تا بتوانیم بسته آموزشی مناسبی مخصوص معلولیت‌های متفاوت مهیا سازیم.

اختلال در خود ماندگی (اتیسم)

اوتیسم Autism نوعی اختلال رشدی است که با رفتارهای ارتباطی ، کلامی غیر طبیعی مشخص می شود . علائم این اختلال در سال های اول عمر بروز می کند و علت اصلی آن ناشناخته است. این اختلال در پسران شایع تر از دختران است. این اختلال بر رشد طبیعی مغز در حیطه تعاملات اجتماعی و مهارت های ارتباطی تأثیر می گذارد.

کودکان و بزرگسالان مبتلا به اوتیسم در ارتباطات کلامی و غیر کلامی ، تعاملات اجتماعی و فعالیت های مربوط به بازی، مشکل دارند. این اختلال ارتباط با دیگران و دنیای خارج را برای آنان دشوار می سازد . در بعضی موارد رفتارهای خود آزارانه و پرخاشگری نیز دیده می شود. در این افراد حرکات تکراری دست زدن ، پریدن پاسخ های غیر معمول به افراد ، دلبستگی به اشیا و یا مقاومت در مقابل تغییر نیز دیده می شود و ممکن است در حواس پنجگانه (بینایی ، شنوایی ، لامسه ، بویایی و چشایی) نیز حساسیت های غیر معمول نشان دهند. هسته مرکزی اختلال در اوتیسم ، اختلال در ارتباط است. ۵۰٪ از کودکان اوتیستیک قادر نیستند از زبان به عنوان وسیله اصلی برقراری ارتباط با سایرین استفاده نمایند. عدم به کار بردن ضمیر "من" از ویژگی های کلامی این کودکان است. از مسائل دیگر تکلمی، تکرار کلمات و جملات اطرافیان است.

باید توجه داشت اوتیسم یک ناتوانی طولانی مدت است که منجر به اختلال عملکرد عصبی – روانی در فرد می شود. گر چه به نظر می رسد که اوتیسم عارضه نادری است اما اطلاعات اخیر گویای آن است که شیوع اوتیسم حتی تا ۲۰ مورد در هر ۱۰۰۰۰ تولد زنده می رسد. اوتیسم در پسران ۳ - ۴ برابر بیشتر از دختران دیده می شود. اگر چه علت اصلی آن کاملاً شناخته شده نیست، اما در سال های اخیر تحقیقات و مطالعات بسیاری در این زمینه صورت گرفته است. . چندین نظریه درباره اوتیسم مطرح شده که هیچیک به طور دقیق اثبات نشده است.

ما می دانیم که این کودکان تحریکات حسی را به گونه ای متفاوت درک می کنند که موجب اشکال در ابراز محبت و برقراری ارتباط عاطفی در آنها می گردد. اما به هر حال این کودکان می توانند محبت کنند. در صورتی که این کودکان را باور کنیم قادر به داد و ستد عاطفی با آنها هستیم. به همین منظور در راستای آموزش و تربیت این افراد بازیها و فعالیتهای آموزشی خاصی ترتیب داده شده است تا با بهره گیری از آن مراقبان و خانواده های این افراد بتوانند از تعامل بهتری با کودک دارای اتیسم برخوردار گردند.

برنامه ی بازی درمانی و کاردرمانی کودکان اوتیسم

۱	جلب توجه (واکنش به نام خود) پاسخ بله به نام خود، تماس چشمی و افزایش طول زمان نگاه
۲	هدایت نگاه: ابتدا با چراغ قوه -بعد با شی- بعد با اشاره-بعد با کلام
۳	تقلید حرکات: نرمشی، حرکات کلی و درشت
۴	تقلید حرکات چهره ای (بخصوص اطراف چشم و دهان)
۵	تقلید حرکات زبان در بیرون دهان
۶	تقلید حرکات زبان در داخل دهان (پشت لب ها، روی دندان ها بالا و پایین)
۷	بازی مکعب های رنگی (ابتدا چیدن مکعب ها روی هم بدون در نظر گرفتن رنگ) بعد همسان -بعد طبق الگو
۸	اجرای دستورات یک مرحله ای- دو مرحله ای- سه مرحله ای
۹	اجرای حرکات تخیلی: مسواک زدن، شانه کردن، خوردن، سرفه، عطسه...
۱۰	آموزش اعضای بدن، آموزش کاربرد اعضای بدن
۱۱	آموزش مزه ها: شور، شیرین، ترش... (اول از شور و شیرین)
۱۲	پیدا کردن تصاویر پنهان شده در جاهای آشنا (یا اشیای مورد علاقه ی کودک)
۱۳	پیدا کردن شی صدا دار پنهان شده
۱۴	تولید اصوات (آ-ای-او-م..)
۱۵	قل دادن متقابل توپ و افزایش سرعت واکنش
۱۶	گرفتن و انداختن توپ، انداختن توپ در سبد یا هدف مورد نظر
۱۷	شوت کردن توپ و گل زدن (با فاصله کم)
۱۸	جفت کردن پا پریدن از بلندی ۲۰ سانتی متری
۱۹	بالا رفتن از پله ها (بدون کمک) بصورت تک گامی
۲۰	شمارش اعداد اول تا ۵ و شمارش معکوس و به تدریج افزایش شماره ها و معکوس شماری
۲۱	گام زدن روی آجرها و طناب با مسیر مشخص، گام زدن روی خط راست یا منحنی دار ساخته شده با مقوا
۲۲	راه رفتن روی دست ها (فرغونی راه رفتن)
۲۳	در حالت خوابیده توپ را از یک سمت بردارید و در سمت دیگر قرار دهید
۲۴	ضربه زدن به توپ آویزان (هر دودست)
۲۵	ضربه زدن به توپ آویزان (هر دو پا)
۲۶	آموزش حیوانات (کارت حیوانات)
۲۷	آموزش کارت میوه ها
۲۸	آموزش کارت افعال

آموزش رنگ ها	۲۹
آموزش کارت مشاغل	۳۰
تنفکیک کارت حیوانات از میوه ها	۳۱
آموزش صدای حیوانات - بعد تولید صدای حیوانات توسط کودک	۳۲
جابه جا کردن آب از ظرفی به ظرف دیگر با اسفنج (باز و بسته کردن در آب معدنی)	۳۳
کوبیدن چکش چوبی روی اشکال هندسی	۳۴
بازی حلقه ها (آموزش رنگ، بزرگ تر، کوچک تر) - پرتاب حلقه روی میله	۳۵
کره ی هوش	۳۶
تطابق اشکال هندسی ساده-متوسط-سخت	۳۷
جداسازی از روی رنگ (مکعب های رنگی، مهر های رنگی...) و قرار دادن در ظرف مورد نظر	۳۸
جداسازی از روی شکل (مربع، مستطیل، ستاره..)	۳۹
آموزش مالکیت (این مال کیه؟)	۴۰
کشیدن شی از دست مربی (می توان از حلقه ها استفاده کرد)	۴۱
دویدن و گرفتن (مربی و کودک به نوبت)	۴۲
اشاره به اشیا دور و بر با بیان مربی	۴۳
آموزش مفاهیم ابتدا از مفاهیم اصلی (بزرگ - کوچک، بلند-کوتاه.....)	۴۴
مچاله کردن کاغذ با یک دست - پاره کردن کاغذ - قیچی کردن بی هدف - قیچی کردن با هدف	۴۵
انجام کارت دوخت	۴۶

لازم به یادآوری است این آموزشها بصورت تخصصی در مرکز نوید مهر اهواز آموزش داده می شود. برای آشنایی با اجرای برنامه های ذکر شده می توانید با همکاران ما در مرکز نوید مهر ارتباط داشته باشید.